

Leesplezier is de sleutel: de succesvolle aanpak van Anne Steenhoff

10-12-2024 11:00

Het leesonderwijs in Nederland staat onder druk: leesvaardigheid en -plezier zijn de afgelopen jaren sterk afgenomen, met zorgwekkende cijfers tot gevolg. Maar leerkracht Anne Steenhoff (28) bewijst dat het anders kan. Met haar innovatieve aanpak slaagt zij erin om haar leerlingen niet alleen met plezier te laten lezen, maar ook het streefniveau te halen dat nodig is om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Haar boek *Een Lui Letterland – Maar zo krijgen we kinderen weer aan het lezen*, waarin ze haar aanpak uiteenzet, trekt dan ook veel aandacht.

In heel Nederland en tot diep in België wordt leerkracht Anne Steenhoff (28) gevraagd om te vertellen hoe ze erin slaagde haar hele klas aan het lezen te krijgen. Haar leerlingen haalden eind groep 8 allemaal het streefniveau 1S, dat nodig is om mee te kunnen doen in de maatschappij. En, ook belangrijk: ze lazen allemaal met plezier. Anne beschikt kortom over de heilige graal waar docenten en ouders zo naarstig naar op zoek zijn: dé methode om kinderen liefde voor lezen bij te brengen, waardoor ze er vanzelf ook beter in worden.

Sinds de publicatie van haar boek *Een Lui Letterland – Maar zo krijgen we kinderen weer aan het lezen*, geeft Anne vrijwel elke week een lezing. "Het boek heeft veel losgemaakt. Ik krijg ontzettend veel reacties en

uitnodigingen om mijn ideeën te delen. Ik wist wel dat het onderwerp speelde, maar dit had ik van tevoren niet kunnen bedenken, zeker niet als debutant.”

Nederland zakt af

De belangstelling is wel begrijpelijk als je naar de cijfers kijkt. Die laten weinig goeds zien met betrekking tot het leesniveau in Nederland. Ruim tweeënhalf miljoen Nederlanders halen het basisniveau niet en vijftwintig procent van de jongeren verlaat de middelbare school laaggeletterd. Onlangs verscheen wederom een onderzoek waaruit bleek dat de leesvaardigheid bij meerderheid van de leerlingen op het praktijkonderwijs of vmbo basis- of kader-niveau niet toereikend is. Twee derde van de leerlingen leest niet op het fundamentele niveau. Wat betreft leesplezier en -vaardigheid loopt Nederland inmiddels ver achter op andere landen, terwijl we eind jaren negentig nog bovenaan de lijst stonden.

Alle reden dus om leerlingen aan het lezen te krijgen. Maar hóe?

Andere aanpak

Anne Steenhoff schrok toen ze vijf jaar geleden ging lesgeven op een basisschool en constateerde dat er nauwelijks leesonderwijs was. Ze was weliswaar op de hoogte van de zorgwekkende berichten over het dalende leesniveau en de ontleding, maar ervoer het nu pas van nabij. "We hadden een leeskwartier op school. Kinderen werden daarvoor naar de bieb gestuurd om een boek uit te zoeken, maar daar zat niemand die hen kon adviseren. Ze kwamen vaak terug met een willekeurig boek dat ze kozen op basis van een mooie kaft of de kleuren. Dat gingen ze lezen tijdens het leeskwartier. Als je geluk had... Want vaak ook zaten ze alleen maar naar een bladzijde te staren of naar elkaar te gluren. Dat kwartier was veel te kort. Het duurt altijd even voordat iedereen rustig zit, het boek openslaat en echt in het verhaal zit. Onderzoek heeft uitgewezen dat je pas na vijftien minuten geconcentreerd lezen effect op de hersenen kunt zien. Het eerste wat ik daarom heb gedaan is het lezen verlengen naar een half uur."

Anne veranderde ook het boekenaanbod in de kasten. "Veel kinderen uit groep 8 zaten 'Het leven van een loser' te lezen. Dat boek komt niet boven groep 5 niveau uit. Het is zonde als je jaren onder je niveau zit te lezen. Ik vind dat de lat veel te laag ligt. De mentaliteit is: 'Ach, als ze maar iets lezen'. Daar ben ik faliekant op tegen. Wat een onzin! Ouders laten hun kinderen toch ook niet zeven dagen per week kiezen wat ze willen eten? En als ze dan zeven dagen achter elkaar bij de McDonalds hebben gegeten, zeg je toch ook niet 'Ach ze

hebben toch wat gegeten.' Zo werkt het niet."

Anne heeft sinds het nieuwe schooljaar de leiding over een nieuwe groep 8 en ook die doet het hartstikke goed. "Momenteel lees ik *Animal Farm* van George Orwell met de leerlingen. Dat kunnen ze prima en vinden ze niet stom. 'Moeilijk vinden ze stom,' is vaak de aanname. Zo is het niet, ervaar ik. Het vraagt alleen meer begeleiding van een volwassene. Ik bespreek per hoofdstuk met de kinderen wat er in het boek gebeurt."

Veel leerkrachten lezen zelf niet

Tegelijkertijd kiest Anne soms voor een luchtiger boek. "Tijdens de crealesen zet ik bijvoorbeeld het luisterboek van Oma Luchtbuks op. Dat zit vol leuke taalgrapjes en is iets heel anders dan *Animal Farm*. Zo vliegen we alle genres en niveaus door. Je moet dan natuurlijk wel weten wat er op dat gebied is." Het is volgens Anne daarom van belang dat leerkrachten zelf óók veel lezen en weten wat er in het boek staat. "Ik lees een kinderboek per week om op de hoogte te blijven," vertelt ze.

Dat geldt zeker niet voor alle leerkrachten. Uit onderzoek van Monitor de Bibliotheek op School blijkt dat 40 procent van de pabostudenten nooit vrijwillig een boek leest. 23 procent leest ook als het verplicht is geen kinderboeken. Een kwart van de leerkrachten in opleiding vindt lezen 'vervelend'. 48 procent denkt onvoldoende kennis te hebben om kinderen te enthousiasmeren voor lezen.

Pabo moet op de schop

Anne is dan ook niet erg te spreken over de pabo. *'I'll say it now and I'll say it again: de pabo is de meest infantiele, bekrompen schijtopleiding die ik ooit in mijn leven heb gedaan of zal doen. (Kleine disclaimer: dit kan natuurlijk per pabo verschillen. Als iemand een zeer goed meewerkende, flexibelepabo weet, let me know!)* Maar voor mijn ervaring op de pabo (die ik niet bij naam zal noemen) geldt: wat een achterlijk gedoe daar.' schrijft ze in haar boek.

Toevallig is ze onlangs uitgenodigd om te spreken bij de Lerarenopleiding Universitaire Pabo van Amsterdam. "Vanuit andere pabo's is het stil gebleven. Ik krijg wel veel bijval van mensen die ook deze opleiding hebben gedaan. Dat zegt genoeg, denk ik. Ik vind het vervelend om op deze onomwonden manier tegen te zeggen dat de opleiding niet goed is, maar als je verandering wil, moet het ergens een beetje schuren. Je moet met de sloopkugel door de kerk om iets voor elkaar te krijgen."

Eerst lezen, dan begrijpen

Ook van het vak begrijpend lezen moet Anne niets hebben. "Als je het kritisch bekijkt, is het nooit goed onderzocht. De principes ervan komen uit een onderzoek dat getest is op achttien kinderen. Dat is niet eens een volledige klas. We kunnen wel concluderen dat daar een fout is gemaakt. Begrijpend lezen gaat er vanuit dat kinderen die goed kunnen lezen de structuur van een tekst kennen, Dat is logisch want ze kunnen al goed lezen. Ik draai het om en leer kinderen de structuur van teksten zodat ze daarna goed kunnen lezen. Het werkt het beste als kinderen plezier in lezen hebben. Zelf ga je toch ook niet naar de bioscoop of naar een balletvoorstelling met een vragenlijst? Maar bij kinderen en het lezen van fictie doen we dat wel. Ze hebben een boek uit en moeten daarna voor 'straf' nog anderhalf uur administratie doen: noteren hoeveel pagina's een boek heeft, wie de auteur en de uitgever is. Dat interesseert een kind niks. Ik snap niet hoe dat iets bijdraagt. Liever heb ik ze na afloop bij mijn bureau iets inhoudelijks komen vertellen, wat ze goed vonden aan het boek, wat ze opviel."

Begrijpend lezen is op Anne's aandringen geleidelijk afgeschaft op de school waar ze lesgeeft. "Dat ging natuurlijk niet van maandag op dinsdag. Ik doe ook gewoon reguliere toetsen met de kinderen, net als op iedere school in Nederland. Als mijn leerlingen daarvoor zouden zakken, zou ik een probleem hebben, maar dat gebeurt niet. Doordat ze goede kinderliteratuur op een hoog niveau kunnen lezen, zakken ze niet voor de toets."

Anne snapt wel dat scholen terughoudend zijn en niet van de een op andere dag besluiten om begrijpend lezen af te schaffen. "Je moet als school verantwoording afleggen aan de onderwijsinspectie. Daar zijn mensen huiverig voor. Ik heb geluk dat mijn school vrij ruimdenkend is en we de mogelijkheid krijgen te experimenteren met onderwijs. Desondanks ben ik van de inspectie echt niet uitgezonderd. Maar zolang ik een klas heb die het supergoed doet, maak ik me geen zorgen. Ze kunnen niet anders dan me gelijk geven."

Kinderen blijven dankbaar

Nog regelmatig krijgt Anne mailtjes van leerlingen die inmiddels op de middelbare school zitten en haar bedanken. "Ze vertellen me dat ze zo blij zijn dat ze goed kunnen lezen en er veel profijt van hebben. Van ouders die hun kind bij me in de klas hebben, krijg ik het ook te horen. Ze zijn verbaasd dat hun zoon of dochter ineens boeken leest. 'Het werkt écht!' zeggen ze."

En nee, Anne heeft geen wonderkinderen in de klas. "Het is een normale klas. Maar als lezen daar de norm is en de meesten het leuk vinden, zijn kinderen geneigd er in mee te gaan. Natuurlijk zijn er ook leerlingen die er écht niet van houden. Dan ga ik echt voor de vaardigheid. Ik vraag van ze om het niveau te halen dat nodig is om mee te doen in de maatschappij. En dat halen ze. Het kind dat de grootste hekel aan lezen heeft, scoort opvallend genoeg het hoogst op de toets."

Anne merkt dat haar boek een beweging in gang heeft gezet. Veel mensen zijn aan de slag gegaan met haar tips en aanbevelingen. "Ik hoor bijvoorbeeld dat verschillende scholen het leeskwartier al hebben vervangen door een leeshalfuur. Ook over het afschaffen van begrijpend lezen wordt gesproken, al zijn leerkrachten daar nog voorzichtig mee.

Het is mooi dat mijn boek zoveel teweeg brengt. Ik hoop dat het uiteindelijk een grote verandering in het leesonderwijs veroorzaakt."

Meer van Anne Steenhoff horen?

Op 13 december, vanaf 16:30 zal Anne Steenhoff spreken over het leesonderwijs na de opening van de nieuwe tentoonstelling 'Lekker Lezen' in het Theo Thijssenmuseum in Amsterdam.

foto Anne: Joris Casaer